

УДК 373.2.017:17.022.1]:791.228

ВПЛИВ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Гарбар Світлана Володимирівна

викладач-стажист

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

м.Умань, Україна

skolontay@ukr.net

Анотація: У статті висвітлюється вплив мультиплікаційних фільмів у процесі формування культури поведінки дітей старшого дошкільного віку. Аналізуються проблеми, що породжені неоднозначним, суперечливим характером сучасної мультиплікації. Пропонуються концепція і основні складники методичних дій, спрямовані на формування культури поведінки дітей.

Ключові слова: Мультиплікації, мультиплікаційні фільми, старший дошкільний вік, виховання, культура поведінки.

Становлення нової освітньої парадигми, інтенсивний розвиток сучасних технологічних процесів, не залишаються осторонь процесу навчання, виховання та розвитку підростаючого покоління, а навпаки – займають передові позиції, часто ніким непомічені. Адже, як часто ми дивуємося знанням чи поведінці дитини, думаючи про джерело цього досвіду. Звичайно, перш за все, починаємо думати про оточення, заклад дошкільної освіти, батьків. Проте, часто забуваємо про змістовне дозвілля дітей. Та чи не найбільшим їхнім захопленням є перегляд мультиплікаційних фільмів. З огляду на це, проблема впливу мультфільмів на формування культури поведінки дітей старшого дошкільного віку набуває особливої актуальності. Адже дитина, сприймаючи інформацію у вигляді образів, під впливом побаченого може формувати власну модель поведінки.

Сутність мультиплікації та деякі психологічні особливості мультфільмів досліджуються у працях вітчизняних дослідників Н.М. Капельгородської,

Б.М. Крижанівського та О.Б. Шупик. Психологічні особливості сприйняття дітьми кіно- і телевізійної продукції аналізуються у працях Л. Баженової, Є. Захарової, Б. Степанцева. Прикладні аспекти застосування мультиплікаційного мистецтва у роботі з дітьми описано у спільних дослідженнях Ю. Красного і Л. Курдюкової. Специфіка мультиплікації як виду кіномистецтва якнайкраще розкривається у працях провідних режисерів вітчизняної мультиплікації: І. Іванова-Вано, Р. Качанова, Ю. Норштейна, В. Старевича, Ф. Хитрука тощо.

Мета статті - проаналізувати вплив мультиплікаційних фільмів на формування культури поведінки дітей старшого дошкільного віку.

Відповідно до мети дослідження нами поставлено такі завдання: 1) проаналізувати стан розробки проблеми впливу мультфільмів на формування культури поведінки дітей старшого дошкільного віку; 2) визначити педагогічні засади розвитку моральних рис дитини; 3) виявити педагогічні умови, що забезпечують позитивний вплив на розвиток культури поведінки дітей дошкільного віку шляхом перегляду мультфільмів

Основними методами дослідження є аналіз наукових статей, вивчення на узагальнення психолого-педагогічного досвіду, аналіз і узагальнення фактів.

Базові якості і основи особистості дитини формуються в період дошкільного дитинства. З цієї причини особливо важливо саме в цей період створити умови і передумови для гармонійного, повноцінного саморозвитку і соціалізації дітей. Особливо важливим є врахування того факту, що дошкільник розвивається не ізольовано, а в соціумі, для якого в сучасному світі характерний безпосередній контакт і залучення в суспільну практику засобів масової інформації, інформаційних технологій. Дитина прилучається до культури суспільства через твори мистецтва. На додаток до класичних видів мистецтва у другій половині ХХ століття додався ще один вид мистецтва - мультиплікаційний фільм - вид кіномистецтва, твори якого створюються шляхом зйомки послідовних фаз руху мальованих або об'ємних об'єктів. З опорою на Концепцію інформаційної безпеки дітей, в цьому дослідженні ми розглядаємо мультфільм як твір мистецтва, в якому відображено образне представлення навколишнього світу [3].

Аналіз низки психолого-педагогічних і мистецтвознавчих досліджень (Л.І. Баженова, Г.Н. Козак, С.М. Ейзенштейн, М.І. Яновський), а також робіт ряду мультиплікаторів (Ю.Б. Норштейн, І.П. Іванов) дозволяють стверджувати: мультфільм - один з найунікальніших інструментів впливу на дитину завдяки своїм характеристикам.

Фахівці виокремлюють кілька принципів дії механізму формування в дітей культури поведінки під впливом мультиплікаційних фільмів, зокрема: інформування - підвищення обізнаності дітей про довкілля, формування первинних уявлень про добро і зло, еталони хорошої і поганої поведінки; ідентифікація - засвоєння соціальних установок і цінностей шляхом зіставлення себе з персонажами мультфільмів; імітація - копіювання поведінки, наслідування героїв мультфільмів.

Дітям властиві наслідування й підвищене навіювання, що як позитивно, так і негативно впливають на засвоєння норм і правил культури поведінки. Розуміючи це, автори мультиплікаційних фільмів майстерно використовують ці засоби впливу при їх створенні. Крім цього, враховуючи особливості дошкільників, творці мультфільмів наділяють свої твори яскравістю, образністю, вони вміло поєднують реальне і фантастичне, зле і добре. Проте, у зв'язку з недостатнім розвитком самосвідомості, малим життєвим досвідом діти можуть наслідувати з мультфільмів, як схвальні, так і небажані форми поведінки: грубість, хвалькуватість, недисциплінованість тощо. Адже відомо, що останнім часом психологам усе частіше доводиться мати справу з поганою поведінкою дошкільників. З одного боку, надзвичайна скутість, недорозвинення мови. З іншого боку — підвищена агресивність і демонстративність. Дитина соромиться відповісти на найпростіше запитання, але при цьому не боїться кривлятися при чужих дорослих, плазувати під столом, робити непристойні жести. Вона поводить абсолютно не керовано. Моделі поганої поведінки її приваблюють, як магніт, хоча вона часто не бачить нічого подібного вдома і, звичайно, тисячу разів чула від рідних, що так поводитися не можна.

Таким чином, внаслідок наслідування, яке займає важливе місце у розвитку, навчанні та вихованні дошкільників, в дітей формується культура поведінки [6].

В старшому дошкільному віці діти сприймають зміст програми за сюжетними блоками. Як правило, їх захоплює масштабність, швидка зміна темпу, гучна музика, дитячі голоси, тощо і часто це спрямовує їхню увагу повз повільні сцени, в яких демонструються повчальні діалоги. Через це вони здебільшого не здатні відтворити причинно-наслідковий зв'язок подій, що розгортаються від початку історії до її завершення. Діти відчують труднощі відтворення послідовності сюжету завдяки віковій тенденції запам'ятовувати вчинки, які зробили герої набагато швидше, ще з більшими труднощами мотиви та цілі, до яких герої прагнуть, та події, що зумовлюють дані цілі. Крім того, діти не розуміють штучність сюжетів телевізійних передач, часто вірять, що герої дотримуються своїх ролей і в реальному житті [7]

Мультфільми посідають особливе місце в житті сучасної дитини. Цьому факту не суперечать і результати опитування серед дітей старшого дошкільного віку, що проводилося в закладі дошкільної освіти комбінованого типу №12 м.Умань: майже стовідсотково діти підтвердили свою прихильність до перегляду мультфільмів як найулюбленішого виду діяльності.

Вивчення ставлення дорослих, зокрема батьків до застосування мультиплікаційних фільмів як засобу формування культури поведінки дітей засвідчило, що стовідсотково батьки визнають надзвичайну роль мультфільмів у житті своїх дітей.

Група присутніх батьків (їх виявилось 37%) відзначили вплив мультиплікаційних фільмів на формування культури поведінки дітей та підкреслили неабияку виховну, пізнавальну і розвивальну функції мультфільмів. Значна група батьків підкреслили також роль мультфільму як засобу розважити (34%), створити позитивний настрій, забавити дітей (29%). Спостереження за поведінкою дітей старшого дошкільного віку з оточуючими дорослими і дітьми, а також проведене інтерв'ювання засвідчило, що діти досить часто зіставляють себе з персонажами мультфільмів; копіюють їхню поведінку, наслідують дії героїв мультиплікаційних фільмів.

Спостереження за дітьми підтверджують наше припущення про те, що діти інстинктивно правильно сприймають емпатійну інтенцію мультфільму, але без

допомоги дорослого вони самостійно усвідомити їх правильність і проаналізувати поведінку не можуть.

Мультиплікаційна продукція є певним віртуальним полем для розвитку фантазії дітей, виступаючи потужним засобом впливу на дошкільників через їх зорові і слухові аналізатори. Мультфільми приваблюють дітей цікавими образами героїв, дії яких підкріплюються музичним супроводом і постійною зміною декорацій [1]. Значну частину сучасних мультфільмів, художніх фільмів знято за фантастичними темами. Отже, варто пам'ятати, що діти запозичують не лише стереотипи поведінки головних героїв, але й прагнуть відтворити вигадані ситуації. Звичайно, батькам зручно, увімкнути один мультиплікаційний канал, зайнявши дитину на певний проміжок часу для вирішення своїх справ, не замислюючись над тим, який вплив вони здійснюють на дитину [2]. Тому, за словами К. Кошак, необхідно, щоб батьки постійно цікавилися, які мультфільми дивляться їхні діти, з метою недопущення перегляду неякісних або психологічно складних для сприйняття зразків мультиплікаційного кіномистецтва [4]. Причому слід обговорювати побачене, аналізувати разом із дитиною, якого героя вона вважає добрим, а якого злим, позитивним чи негативним, сміливим чи боягузом.

Герої мультфільму можуть стати для дитини втіленням доброти, сміливості, щедрості, чуйності та інших цінних людських якостей. При цьому не обов'язково у фільмі повинні бути однозначно позитивні герої. Якщо який-небудь персонаж робить негідний вчинок, він повинен зрозуміти свої помилки або отримати осуд з боку інших персонажів і авторів фільму. Дуже важливо, щоб позитивні персонажі демонстрували конструктивні способи вирішення конфліктів, давали дітям приклад толерантності і поваги до інших [5, с. 8].

Використовуючи мультиплікаційну продукцію як засіб формування культури поведінки дошкільників, потрібно заздалегідь підготувати і налаштувати дітей на перегляд обраного мультфільму, продумати питання для обговорення дій героїв і т.д., цим самим створивши сприятливі умови для формування культури поведінки. Отже, діючи свідомо й дотримуючись певних правил, батьки можуть зробити мультфільми помічниками у вихованні та розвитку дітей, а саме: 1. Не дозволяти дитині переглядати мультфільми, що орієнтовані на дорослу

аудиторію. 2. Намагатися частіше переглядати з дитиною її улюблені мультфільми. Після спільного перегляду обов'язково обговорювати з дитиною побачене. З'ясувати, які висновки зробила для себе дитина після перегляду мультфільму, її ставлення до головних героїв, як дитина оцінює вчинки героїв мультфільму. Важливо зрозуміти, що дитина думає, що відчуває, як вона вчинила б на місці позитивних та негативних персонажів. Це навчить дитину аналізувати вчинки та зрозуміти почуття й емоції інших людей. 3. Після обговорення можна запропонувати дитині намалювати героїв мультфільму. При цьому слід звернути увагу на зображення емоцій героїв. 4. Важливо дізнайтеся, які мультфільми любить дивитися дитина найбільше та скористатися Інтернетом, аби дізнатися про даний мультфільм якомога більше. Таким чином, можна попередити перегляд дитиною низькопробної телепродукції. 5. Не допускати дитячої самотності, того, щоб кращим другом дитини став телевізор, мультиплікаційні герої, а не сім'я.

Таким чином, можна вважати доведеним, що мультиплікаційні фільми можуть впливати на формування культури поведінки дітей як позитивно, так і негативно. Важливо правильно відібрати мультиплікації, що позитивно впливатимуть на формування культури поведінки дитини.

Список літератури:

1. Коваленко В.В. Про використання мультиплікаційних фільмів у роботі з молодшими школярами [Електронний ресурс] / В.В. Коваленко / II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених «Наукова молодь – 2014». – Режим доступу : http://conf.iitlt.gov.ua/Images/Files/tezu%20Kovalenko_111_1418766985_file.doc.

2. Коваленко В.В. Сучасна мультиплікаційна продукція, як засіб формування соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку [Електронний ресурс] / В.В. Коваленко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології у виробництві та освіті: стан досягнення перспективи розвитку», 2015. – Режим доступу : <http://conference.ikto.net/-public/accepted/>.

3. Корепанова, М.В. Система работы педагога по нравственному воспитанию старших дошкольников на основе мультфильмов / М.В. Корепанова, О.В. Куниченко // Концепт. – 2015. Профессиональное образование в системе дошкольного воспитания: проблемы и перспективы. – URL: <http://e-koncept.ru/teleconf/95130.html> (дата обращения 19.07.2015)

4. Кошак К. О. Українські телепрограми для дітей та юнацтва: концептуальні засади: дис. на здоб. наук. ступ. канд. філолог. наук: спец. 10.01.08 «Журналістика» / К. О. Кошак. – К., – 2007. – 240 с

5. Смирнова Е.О. Психолого-педагогическая экспертиза мультфильмов для детей и подростков // Е.О. Смирнова, М.В. Соколова / Культурно историческая психология. 2014. Т. 10. № 4. С. 4 – 11.

6. Скляр П.П. Гуманізація освіти у життєвих перспективах майбутніх інженерів: монографія / П.П. Скляр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007.– 288 с; Під впливом процесу ідентифікації з улюбленим героєм діти наслідують моделі поведінки, зображені у анімації.

7. Wrint J.C., St. Peters, M., & Huston A.C. Family television use and its relation to children's cognitive skills and social behavior. In: J. Bryant (Ed.). Television and the American family, 1990